

Görüşler / Opinion Papers

Pamukkale Üniversitesi Merkez Kütüphanesi: Gelişimi, Hizmetleri ve Hedefleri

*Pamukkale University Main Library:
Historical Background, Library Services and Aims*

Hasan Atmaca*

Öz

Bu makale, Pamukkale Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nin gelişimi, hizmetleri, görevleri ve bilgi hizmetlerine yönelik olarak belirlenmiş amaç ve hedeflerini kapsamaktadır.

Anahtar sözcükler: *Üniversite kütüphaneleri, Kütüphane tanıtımı, Kütüphane hizmetleri, Pamukkale Üniversitesi Merkez Kütüphanesi.*

Abstract

This article explained that Pamukkale University Main Library's services, its aims, and activities to creat for future.

Keywords : *University libraries, Library publicity, Library services, Pamukkale University Main Library.*

Giriş

Pamukkale Üniversitesi, 3 Temmuz 1992 tarih ve 3837 sayılı yasa ile kurulmuş olup 6 fakülte, 3 enstitü, 4 yüksek okul ve 5 meslek yüksek okulundan oluşmaktadır. Aynı yıldan itibaren, Pamukkale Üniversitesi Merkez Kütüpha-

---

* Kütüphaneci, Pamukkale Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı
(hatmaca@pamukkale.edu.tr).

nesi de Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı bünyesinde hizmetlerini sürdürmektedir. 1992 yılında Rektörlük binası içinde 85.12 m²lik okuyucu salonu ve 45.92 m²lik personel için düzenlenmiş bir büro olmak üzere toplam 131.04 m²lik alanda hizmet vermeye başlamıştır. Kütüphane koleksiyonu, daha önce Eğitim Enstitüsü olarak kurulan bugünkü Eğitim Fakültesinden devralınan 4381 adet kitap ile oluşturulmuştur. Bağış ve değişim yolu ile gelen yayınlarla genişletilmektedir.

Pamukkale Üniversitesi Merkez Kütüphanesinin kuruluşundan bu yana her zaman göz önünde bulundurulan nokta, üniversite kurumunun bir ülkenin bilimsel gelişmişlik düzeyini artıran araştırma ve geliştirme alanında çalışmalar yaparak toplumların gelişmesi ve ilerlemesindeki önemli yerinin yanı sıra üstün nitelikli insan gücünün yetiştirildiği yerler olduğu ve bilginin üniversite mensupları ve üniversite dışında kalan kesim tarafından da anlaşılacak bir düzeye getirilmesi olgusudur. Bu etkinliğin verimli olabilmesi için üniversiteler bilimsel çalışmalara ve bilimsel alandaki literatüre gereksinim duymaktadırlar. Anlam ve içerik olarak bilgi üretiminin kontrol altına alınması demek olan bu işlemler, yoğun bilgi artışı ve bununla birlikte elde edilen veya erişilen bilginin elektronik ortama kaydedilme olanağı sağlamaktadır.

Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığının amacı, bilgi ve belgeleri hızlı ve etkin olarak sağlamak, dünyada çok önemli bir konuma gelmiş olan enformasyon teknolojilerini kullanarak üniversitenin eğitim, öğretim ve araştırmalarını desteklemek, bu arada teknolojik gelişmelerin ve bilimin ilerlemesinin anahtarı sayılan bilginin işlenip yaygın olarak kullanımını kolaylaştırmak ve kaliteli bir biçimde sunmaktır.

Üniversitemiz Merkez Kütüphanesi, çağdaş bir eğitim ve araştırma kurumu olabilmesinin, üniversitelerin amaçlarını ve işlevlerini yerine getirmesinde kütüphanenin eğitimin ayrılmaz bir parçası olmasına yönelik olarak işlevsel bir elektronik bilgi aktarımı ve bilgi ağı oluşturulması için alt yapı çalışmalarını hızla sürdürmektedir. Bu açıdan üzerinde durulan en önemli konu, kütüphane koleksiyonu ile istenilen bilgi kaynakları arasında her bakımdan bir uyum bulunmasına özen göstermektir.

Rektörlük binası içine yerleşik olan Merkez Kütüphane şu anda 440 m²

lik alanda hizmet vermekte olup, iki okuyucu, bir internet ve enformasyon teknolojileri salonu bulunmaktadır. Kütüphanede süreli yayınlar, okuyucu hizmetleri, danışma, kütüphanelerarası işbirliği, sağlama, enformasyon teknolojileri ve internet hizmetleri verilmektedir. Kütüphane, internet aracılığı ile bilgi merkezlerine erişim ve bu kurumlarla iletişim olanağına sahip olup etkinliklerini ve bilgi kaynaklarını web sayfası üzerinden hizmete sunmaktadır. Koleksiyonunda bulunan kitap, dergi, CD-ROM ve çevrim içi veri tabanları ile tüm bilim dallarında kaynak sağlanmaya çalışılmaktadır. Her kesimden her tür okuyucu hizmetine açıktır ve hafta içi her gün 08:00-21:30 saatleri arasında hizmet vermektedir.

Kütüphane Hizmetleri

Kütüphane hizmetleri, teknik hizmetler, okuyucu hizmetleri, enformasyon teknolojileri ve internet hizmetleri şeklinde düzenlenmiştir.

Teknik Hizmetler

Sağlama ile kataloglama ve sınıflama bölümleri işlemlerinin yürütülmesi üzerinde önemle durulan hizmetler olarak ele alınmıştır.

Sağlama hizmetleri için yurt içi ve yurt dışı bağış ve değişim yolu ile gelen yayınlara ek olarak, Merkez Kütüphanenin koleksiyonun önemli bölümünü, satın alınan kaynaklar oluşturmaktadır. Belirlenen bütçe ve koleksiyon politikası ile "2000'li Yıllar Programı"ndaki esaslar çerçevesinde satın alma, erişim ve işbirliğine dayalı olarak koleksiyon geliştirilmektedir.

Kütüphane koleksiyonunda bulunan 31.000'in üzerinde kaynak, uluslararası bir standart olan MARC21 formatında çevrim içi kataloğa aktarılmıştır. Ortak kataloglama işlemlerinde ise uluslararası bir işbirliği sistemi olan OCLC-CatME (Cataloguing Micro Enhancement) ve OCLC-CORC (Co-operative Online Research Cataloguing) kullanılmaktadır. Böylece, 71 ülkedeki üye kütüphanelerin 51 milyondan fazla bibliyografik kayıtlarına ulaşabilmekte ve kayıt aktarımı yapılabilmektedir. Üniversitemiz Merkez Kütüphanesi de, bu sistem içinde yer alarak katalog kayıtlarını üye kütüphanelere sunabilmektedir. Bütün kayıtların bu sisteme uygun olarak hazırlanması

ve hizmete sunulması çalışmalarına devam edilmekte ve 2002 yılı sonlarında bitirileceği planlanmaktadır.*

Kaynaklar, Kongre Kütüphanesi Sınıflama Sistemine (Library of Congress Classification Systems) göre sınıflanmakta, Anglo-Amerikan Kataloqlama Kuralları 2 (AACR2)'ye dayalı olarak kataloglanmaktadır. Kataloglanan ve sınıflanan kaynakları, iki ayrı katalogta sorgulamak mümkündür. Bunlardan birisi BLISS-WEBPC diğeri ise OCLC-FirstSearch veri tabanlarından biri olan WorldCat'tir.

Çevrim içi olarak hazırlanan katalog kayıtlarını, anında BLISS-WEBPC'de, kataloglama işleminden 24 saat sonra ise WorldCat'te görmek mümkündür. Ayrıca OCLC-WorldCat veri tabanından çevrim içi kütüphane kataloğuna bağlantı bulunmakta ve kullanıcılar istedikleri zaman bir katalogdan diğeriine geçiş yapabilmektedirler. Koleksiyondaki süreli yayınlar ve tezler de aynı işlemlerden geçmektedir. Süreli yayın koleksiyonu genel olarak bağış ve değişim yolu ile gelen yayınlardan oluşmaktadır. 2002 yılı itibarıyla 30 yurt dışı ve 19 yurt içi olmak üzere toplam 49 başlık süreli yayın aboneliği mevcuttur. Toplam 642 başlık derginin 592 adeti bağış ve değişim yolu ile koleksiyona eklenmektedir. Tezler ve süreli yayınlara çevrim içi kataloğundan erişmek mümkündür.

Okuyucu Hizmetleri

Okuyucu hizmetleri için öncelikle Danışma Bölümü incelenecek olursa, burada kütüphaneyi tanıtan bir broşür bulunmakta, ayrıca kütüphane kullanıcılarına da tanıtıcı bilgiler verilmektedir. Bu arada, Üniversitemizin Sağlık Hizmetleri Yüksek Okulu, Tıbbi Dokümantasyon ve Arşiv Bölümü ve Tıp Fakültesi öğrencilerine haftanın belirli saatlerinde kütüphane ve bilgi kaynaklarının tanıtımı yapılmaktadır. Ödünç verme hizmeti ise, 1998'den beri bilgisayar or-

---

* Bugün Merkez Kütüphane işlemleri çevrim içi olarak yürütmektedir. Merkez Kütüphanenin yukarıda bahsedilen "2000'li Yıllar Programı"nda söz konusu teknik işlemler "verinin işlenmesi" konusunda incelenmiştir. 2000 yılı başlarında önce sistemin tasarımı gerçekleştirilecek ve veri işlemleri de ortaya çıkan tasarım sonucuna göre belirlenecektir. "Sistemin" yani kütüphane kurumunun 2000'li yıllardaki özelliği; kataloglama ve sınıflama işlemleri için çevrim içi kataloglama olarak saptanmış ve sonuçta kayıtların MARC21 formatında standartlara uygun Z39.50 protokolü ile çok geniş bir kitlenin anında çevrim içi ulaşabilmeleri sağlanmıştır.

tamında takip edilmekte olup tam olarak hizmet vermesi için, kullanılan BLISS-WEBPC'nin ödünç verme modülünün kullanılmasına ilişkin çalışmalar sonuçlanmak üzeredir.

Elektronik Kütüphanecilik

Merkez Kütüphane, bilgi çağının gelişen eğilimine uygun olarak elektronik koleksiyonunu nitelik ve nicelik olarak geliştirilmeye devam etmektedir. Toplam 27 adet çevrim içi veri tabanı mevcut olup konu itibarıyla Üniversitenin eğitim-öğretim yapılan her alanını kapsar niteliktedir. Her bilim dalının kendine özgü veri tabanları dahil olmak üzere, gerektiğinde tam metin olarak erişebilmek mümkündür. Satın alınan 12 adet CD-ROM ve 2 adet de DVD-ROM veri tabanı ile bu tür kaynakların da artırılmasına çalışılmaktadır. 1999 yılı sonlarına kadar danışma hizmetlerine ilişkin olarak literatür tarama işlemleri sözü edilen CD-ROM vb. kaynaklardan yapılmış olup 2000 yılı başlarında tümü çevrim içi olarak hizmete sunulmuştur. Haziran 2002 tarihinden bu yana çeşitlenen bu koleksiyonun nicelik ve nitelik yönünü anlatmak için akademik yıl başlarında her fakülte, enstitü ve yüksek okulda seminerler düzenlenmektedir. Sağlanan elektronik kaynaklara, Merkez Kütüphanenin web sayfası üzerinden erişim olanağı vardır. Ayrıca diğer bilgi merkezlerinin web adreslerine, yararlı bağlantılara veya internet adreslerine, arama motorlarına, personel bilgilerine ve kütüphane duyurularına erişebilmektedirler.

Kütüphanelerarası işbirliği, Merkez Kütüphanenin önem verdiği hizmetlerden biridir. Bu hizmete yönelik olarak OCLC-WorldCat aracılığı ile WebILL hizmetinin başlaması için gerekli çalışmalar sürdürülmektedir. Bu sayede 71 ülkeden 41.000 kütüphane ile bir işbirliği olanağı doğacaktır.

Koleksiyon

Kütüphane koleksiyonu, Ekim 2002 tarihi itibarıyla aşağıdaki gibidir:

Kitap:	31.767	Dergi:	642 Başlık
CD-ROM veri tabanları	12 Adet	19 başlık	Türkçe (abone)
DVD-ROM veri tabanları	2 Adet	623 başlık	bağış ve değişim

CD-ROM veri tabanlarından bazıları şunlardır: Academic Abstracts Full Text, Business Source Elite, Business Source Plus, Compendex Plus, Cur-

rent Citations, ECONLIT, ERIC, General Periodicals Collection, General Science Index, General Science Source, Global Books in Print, Medline, Serials Directory, Social Science Source.

CD-ROM ve DVD-ROM'larda mevcut 5200 adet derginin 3400 adetine tam metin olarak erişilebilmektedir.

Bunlara ek olarak 2002-2003 öğretim yılında hizmet vereceği çevrim içi veri tabanları ise şunlardır: Academic Source Elite, Biomedical Reference Collections: Comprehensive, BioOne, Computer Source, CRC Handbook Dissertations Online, EBSCOHost, ECONLIT, Engineering Village 2, ERIC, General BusinessFILE International, Health Source, John Wiley, Kluwer Online Journals, MasterFILE Premier, Medline, Micromedex, OCLC-FirstSearch, RDC Business Source, Science Direct + IDEAL, Serials Directory, SpringerLINK.

Bir adet bilgi ağı ile birlikte 32 adet çevrim içi veri tabanında, toplam olarak 8780 başlık çevrim içi tam metin dergi bulunmaktadır.

Genel Değerlendirme

Merkez Kütüphane, bir bilgi merkezinde olması gereken, sahip olma, erişim ve işbirliğine dayalı modeller üzerine kurulu bir esnek yapıyı içermektedir ve bilgi hizmetlerinin düzenlenmesinde bu modellerden mümkün olduğunca yararlanılmaktadır.

Merkez Kütüphanenin kuruluşundan 1998 yılı sonuna kadar toplam 6 adet öz veren CD-ROM veri tabanları ile yürütülen danışma hizmetleri, 1998 Kasım ayından itibaren bir program çerçevesinde ele alınmış, 2000 yılından itibaren olanaklar ölçüsünde çevrim içi veri tabanlarının sayısı artırılmaya başlanmış ve 2002 yılı sonlarında 32'ye çıkmıştır. Her bir bilim dalı, genel veya kendine özgü çevrim içi veri tabanı ile desteklenmeye çalışılmakta ayrıca yayınlarının çevrim içi tam metin dergileri de koleksiyona eklenmektedir.

Böylece kütüphane hizmetlerinde bir bilim veya sanat alanında ilgili literatürde olup biten çalışmalara erişimden, söz konusu çalışmaya yayınladığı biçimde, yerinden erişim ve dolayısı ile kullanıcının yararlanmasına sunulmasına kadar belirlenen süreç tamamlanmıştır. Bu süreçte öncelikle ECO (Electronic Collections Online) dahil olmak üzere OCLC-FirstSearch hizmet-

leri ele alınmış ve bu hizmetin şimdilik dışında kalan Elsevier Science ve Springer yayınevlerinin veri tabanlarına da erişim için abonelik tercih edilmiştir. Diğer yayınevlerinin dergilerine ise OCLC-ECO veri tabanından erişim sağlanması düşünülmüştür.

Üniversitemizde 1999 yılında, bilgiyi gereksinim duyan herkese bilgi ileme konumunda ve zorunluluğunda olan kütüphane hizmetleri örgütlenirken, bilgiye dolayısıyla bilgi kaynaklarına olan bağımlılığı ile üniversitenin, bilginin sağlandığı, düzenlendiği ve kullanıma sunulduğu yer olarak kütüphanenin bir etkileşim içinde olması noktasından hareket edilmiştir. Bilgi çağında bu etkileşimin daha da belirginleştiği dikkate alınarak bilgi merkezlerinin elektronik kaynaklara yönelmesi gerektiği kabul edilmiştir. Bu nedenle geleneksel yöntemlerle bilgi hizmetleri sürdürürken bazı radikal değişikliklerin yapılması da zorunludur.

Bilgi çağında kütüphanelerin tek başlarına, sadece kendi kaynakları ile kendilerinden beklenen başarılı hizmeti veremeyecekleri bu bakımdan bir sistem oluşturmaları ve diğer sistemlerle bütünleşik olarak faaliyet göstermeleri zorunluluğu göz önünde tutulmuştur. Bu gereksinimin giderilmesi ise çeşitli konularda ve boyutlarda pek çok standart üzerinde durulmasına, kütüphane işlemleri ve hizmetlerinin devamlı olarak değerlendirilmesine bağlı olduğu kabul edilmiştir.

Sonuç

Enformasyon çağının gereklerine uygun olarak gerçekleştirilen yapılanma süreci sonucunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesi; bibliyografik taramaların CD-ROM ve DVD-ROM veri tabanlarında yapan; çevrim içi veri tabanları, ulusal ve uluslararası ağlar ile bütünleşik olduğu sistemlerin herhangi birinde bulunan bilgi kaynaklarına anında erişilebilen, ayrıca kullandığı teknolojileri devamlı güncelleştiren, böylece kullanıcı ile bilgi kaynaklarını daha etkin buluşturan bir elektronik kütüphane olma niteliğini kazanmaya çalışmaktadır.

Sonuç olarak Merkez Kütüphane, çeşitli konularda ve boyutlarda pek çok standart üzerinde durulup işlemler ve hizmetler devamlı değerlendirilerek; bilgiden ve bilgi kaynaklarından serbest olarak yararlanmayı sağlayan bir bilgi merkezi olarak hizmet vermektedir.